

Το βιβλίο
των χαμένων
βιβλίων

Stuart
Kelly

μετ. Ρίτα Κολαίτη
εκδ. Πατάκη

Απολαυστικό οδοιπορικό Τα φαντάσματα της λογοτεχνίας

600 σελίδες αφιερωμένες στην ιστορία των βιβλίων που δε θα διαβάσουμε ποτέ

ΤΗΣ ΕΥΗΣ ΚΑΡΚΙΤΗ
ekarkiti@ekdotiki.gr

Η λογοτεχνία είναι συνυφασμένη με τη γραφή, ισχυρίζεται ο Στιούαρτ Κέλι. Ακόμη και τα έργα που διασώζονται αρχικά μόνο με την προφορική παράδοση γίνονται λογοτεχνία, τονίζει, μόνον όταν καταγράφονται. Με αυτόν τον τρόπο η λογοτεχνία αποκτά και μια υλική διάσταση που την κάνει ευάλωτη στη φθορά, την καταστροφή, την απώλεια. Ένα βιβλίο μπορεί να χαθεί -ή τουλάχιστον μπορούσε να χαθεί στο παρελθόν- για πολλούς και διαφορετικούς λόγους. Το αποτέλεσμα, όμως, ήταν πάντα το ίδιο. Το κενό τους έχει αφήσει άδεια ράφια στις βιβλιοθήκες του κόσμου, έχει γεμίσει με σκοτεινές τρύπες την ιστορία των γραμμάτων, γι' αυτό και ο Κέλι πιστεύει πως ολόκληρη η ιστορία της λογοτεχνίας είναι και η ιστορία της απώλειάς της.

Ο Στιούαρτ Κέλι, κριτικός της λογοτεχνίας στην εφημερίδα «Scotland on Sunday» και στο περιοδικό «Poetry Review», αγάπησε τα βιβλία στην παιδική του ηλικία. Αρχικά έδειξε μια εντυπωσιακή αφοσίωση για τη συλλογή όλων των τίτλων της σειράς «Μί-

Men» ή των βιβλίων της Αγκαθα Κρίστι, αλλά σύντομα ανέπτυξε ένα είδος μανίας για την πληρότητα. Με άλλα λόγια, ποτέ δεν του έφτανε να έχει έναν ή μόνο μερικούς τίτλους από τις σειρές των βιβλίων που αγαπούσε. Ηθελε να τους έχει όλους.

Στα 15 του, πλείο στις γνωστές εφηβικές λίστες για τα βιβλία που πρέπει οπωσδήποτε να διαβάσει, άρχισε να συνθέτει κι έναν πολύ πιο ενδιαφέροντα κατάλογο: των βιβλίων που θέλει μεν να διαβάσει αλλά δυστυχώς δε θα μπορέσει, γιατί τα βιβλία είχαν χαθεί. Αυτό το νεανικό πάθος ήταν η αφορμή για την έρευνά του, που επαινέθηκε τόσο για το ύφος με το οποίο έχει γραφτεί, όσο και για τον πλούτο των πληροφοριών που μεταφέρει.

Ο ώριμος πλέον Κέλι διαπίστωσε πως όλοι οι συγγραφείς που αγάπησε, από τον Όμηρο έως τη Σιλβία Πλαθ, από τον Σέξπιρ έως τον Χέμινγκουэй και από τον Δάντη έως τον Έζρα Πάουντ, είχαν γράψει ή είχαν σχεδιάσει να γράψουν βιβλία τα οποία χάθηκαν, καταστράφηκαν, αγνοήθηκαν ή εγκαταλείφθηκαν. Με «Το βιβλίο των χαμένων βιβλίων» επιχειρήσε να γεμίσει το κενό της βιβλιοθήκης του, παρουσιάζοντάς μας μια εναλλακτική ιστορία της λο-

γοτεχνίας ακριβώς μέσα από τις απώλειές της.

Μια υποθετική βιβλιοθήκη

Στις περισσότερες από 600 σελίδες του βιβλίου του ο ευρηματικός Κέλι επιχειρεί το οδοιπορικό του στα γράμματα από την αρχαιότητα μέχρι τις μέρες μας, υιοθετώντας τότε το ύφος του ιστορικού, τότε του δοκιμιογράφου και τότε εκείνου του ντετέκτιβ. Το φιλικό, πηγαίο ύφος και το χιούμορ του, από τις πρώτες κιόλας σελίδες, μεταμορφώνουν τον αναγνώστη σε συνοδοιπόρο του στο περιεργό αυτό γχείριμα. Με τον αναγνώστη του μοιράζεται το πάθος του για το διάβασμα αλλά και την πεποίθησή του πως τίποτε δε χάνει το νόημα ή τη σημασία του, επειδή έπαψε να υπάρχει. Το υλικό μέσα στο οποίο ψάχνει, επινοεί, συμπεραίνει ή απλώς θέτει τα χωρίς απάντηση ερωτήματά του είναι αχανές. Ο Όμηρος, ο Ησίοδος, η Σαίξπηρ, ο Οβίδιος, ο Ωριγένης, ο

Τσόσερ, ο Τάσσο, ο Θερβάντες, ο Σπένσερ, ο Σέξπιρ, ο Γκέτε, η Οσιν, ο Φλομπέρ, ο Ρεμπό, ο Κάφκα, ο Λόρενς, ο Μπάρουζ, ο Πέρεκ και πολλοί άλλοι βρίσκουν εκπροσώπηση στη φανταστική βιβλιοθήκη που συνθέτει πλάι σε άλλους, το ίδιο σημαντικούς και το ίδιο αγαπημένους, που η πορεία τους σημαδεύτηκε από μία ή και περισσότερες απώλειες.

Είναι αλήθεια, όμως, πως η απώλεια είναι ό,τι κερτότερο μπορεί να συμβεί σε ένα βιβλίο; «Όχι», απαντά ο συγγραφέας, επιστρέφοντας σε αυτό την ακυρωμένη του δυνατότητα να συγκινηθεί και να αγαπηθεί, και αναγνωρίζοντάς του την εκπλήρωση μιας επιθυμίας. Το χαμένο βιβλίο μπορεί να γίνει απείρως πιο θελκτικό, ισχυρίζεται, από εκείνα που έχουν διασωθεί και συνεχώς δοκιμάζονται, καθώς μπορεί να είναι τέλειο στη φαντασία του αναγνώστη που δεν το διάβασε ποτέ.

Η έρευνα του Κέλι, παρά τον εκκεντρικό χαρακτήρα της και μερικές φορές τους υψηλούς συναισθηματικά τόνους της, αποτελεί έναν αγώνα ενάντια στη λήθη, αντιμετωπίζοντας την απώλεια όχι σαν μια παρέκκλιση ή μια εξαίρεση αλλά σαν τον κανόνα που τελικά διέπει ολόκληρο το φάσμα της ανθρώπινης δραστηριότητας.